

1.) Újra megjegyzi, hogy a Vörös Hadsereg által felszabadított Erdélyben tilos a román közigazgatás bevezetése.

2.) Az önkéntesekből és csendőrökből álló ezred katonáinak ellenséges akcióit illetően, amelyek veszélyt jelentenek a Vörös Hadsereg katonáinak emelt emlékmű építésére, a szovjet parancsnokság részére küldött sértő és fenyegető hangú hivatalos válasza miatt az ezred parancsnokát el kell távolítani és a Vörös Hadsereg elleni uszító tevékenységért törvényszék elé kell állítani.

3.) Mivelhogy a fent említett ezred nem a román hadsereg reguláris egységét képviseli, nem az állam tartja fenn, hanem a helybeli lakosság kizsákmányolásából él, túllépvén így a törvény határait, ezért ezt az ezredet azonnali hatállyal fel kell számolni. Az embereket Erdélyből ki kell vonni.

4.) Amennyiben ezt a kérést 1944. november 17-ig nem teljesítik, úgy abban az esetben a Vörös Hadsereg fegyveres erővel fogja ezt az ezredet felszámolni.

A választ a fentebb vázolt kérdésekben az SZSZKSZ Marsalljához, R. I. Malinovszkijhoz, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság [elnökéhez] 1944. november 18-ig küldjék el.

*A Romániai Szövetséges Ellenőrző Bizottság helyettes elnöke,
Vinogradov hadosztályparancsnok⁵⁵⁵
A Romániai Szövetséges Ellenőrző Bizottság vezérkari főnöke,
Vasziljev gyalogsági brigádtábornok⁵⁵⁶*

A Román Külügyminisztérium Levéltára, Románia II. világháborús iratai, 71/1939, E. 9. (1939-1947) fond, 189. kötet, 193. Pontatlanul közli: Petre Țurlea: Monumente non grata. Falși martiri maghiari pe pământul românesc. Bravo Press, 1996. București, 121–123.

555 A román dokumentumban itt „general de divizie” szerepel Vinogradov neve mellett, míg az 5. alatt közölt iratban „general locotenent”. Valójában Vinogradov rangja vezérezredes volt.

556 A román nyelvű iratokban következetlenül tüntetik fel Vasziljev katonai rendfokozatát. Míg az október 24-i átiratban (5. dokumentum) gárdavezérőrnagy (General Maior din Gardă) van feltüntetve, itt general de brigadă din infanterie – gyalogsági brigádtábornok.

14.
A NAGYVEZÉRKAR I. RÉSZLEGE 3. SZ. MOZGÓSÍTÁSI IRODÁJÁNAK
ÁTIRATA A MINISZTERTANÁCSHOZ
AZ ÉSZAK-ERDÉLYI ÖNKÉNTES ALAKULATOK MEGSZERVEZÉSÉRŐL

Bukarest, 1944. november 12.

71.215.

Tisztelettel tudatjuk:

A Nagyvezérkar 1944. október 5-i, 67.610-es rendelete⁵⁵⁷ értelmében szervezett erdélyi önkéntes alakulatokat, befejezvéen küldetésüket az Erdélyben működő nagy egységek⁵⁵⁸ keretében, 1944. november 15-i dátummal felszámolják.

Az erdélyi önkéntesekből alakult rendvédelmi szakaszok felszámolása az alábbi normák szerint fog történni:

1.) A *személyzet* (tisztok, altisztok és csapat) le lesz szervezve és ki lesz véve azon rendvédelmi századok kötelékéből, amelyek mellé be voltak osztva.

A *rendvédelmi századok* átveszik az összes fegyverzetet és felszerelést azoktól, akik még rendelkeznek civil felszereléssel.

A felszerelés nélküli katonák *leszerelése* 40 fős csoportokban, 2–3 tisztos parancsnoksága alatt fog történni, akik el fogják kísérni a csoportokat addig a pontig, ahol leszáll az összes önkéntes.

A vasúti szállítást közös, sárga menetlevelek alapján fogják lebonyolítani.

2.) Azon *önkéntesek* esetében, akik nem rendelkeznek civil felszereléssel, intézkedni fognak, hogy azon területi parancsnokságok irányítása alá küldjék őket, amelyek körzetében lakhelyeik vannak, ahol törvényes keretek között átadják a fronton lévő nagy egységektől kapott felszerelést.

A hadkiegészítő parancsnokságok át fogják venni a felszerelést és el fogják küldeni az operatív nagy egységeknek az átvételi és a leadási iratokat.

3.) A Zilah vidékén lévő *önkéntes alakulatokat* vagy a batalion fix-eket⁵⁵⁹ fel fogják számolni a IV. Hadsereg szervei vagy az illető, helyben mozgósított egységek révén az 1-es és 2-es pontok előírásait követve.⁵⁶⁰

4.) *Egyetlen fegyvernem sem fog az erdélyi különleges önkéntes rendvédelmi szakaszok birtokában maradni.*

5.) A *személyzet*, amely a fronton lévő egységektől felszerelést és pénzalapot vett át, ki fogja egyenlíteni a tartozást, ezután leszerelik.

557 A rendeletet nem találtuk.

558 Az ezrednek megfelelő vagy annál nagyobb katonai alakulatok.

559 A batalion fix nevezetű alakulatok olyan önkéntes alapon helyben szerveződött félkatonai egységek voltak, amelyek a front háta mögötti rendőri feladatok ellátására kaptak felhatalmazást, de együtt kellett működjenek a területen illetékes katonai szervekkel.

560 A fejezet végén ismeretlen kéztől származó kiegészítés olvasható: „A Régen környéki (Livezeanu) önkéntes zászlóalját a hegyivadások fogják leszerelni.”

A tartozásokat az érvényes közigazgatási útmutatások alapján fogják kiegyenlíteni és ezt 1944. december 1-ig teljesen be kell fejezni.

6.) A *hadsereg összes egysége* intézkedni fog az önkéntesek élelemmel történő ellátásáról a szállítás idejére, 5–6 napra adva ételmelet erre a célra, a megteendő távolság függvényében.

Naprakészen ki fogják fizetni az összes pénzbeli juttatást, amely az önkénteseknek járt a Nagyvezérkar 67.610/1944-es számú rendelete alapján.

Fel kell hívni az önkéntesek figyelmét, hogy a szállítás ideje alatt teljes mértékben őrizték meg a rendet, megtiltva a leszállást az olyan helyeken, amelyek nem szerepelnek a leszerelési parancsokban.

7.) Azon *egységek*, amelyek alárendeltségébe önkéntes alakulatok tartoztak, jelenteni fogják a származás szerinti egységeknek vagy a katonai előképzés helyettes felügyelősegeinek a leszerelt önkéntesek helyzetét.

8.) A *különleges önkéntes szakaszok* felszámolva lévén, az összes ember, aki 1944. november 20. után viselni fogja az önkéntes egyenruhát vagy független önkéntes egységekbe szerveződik Erdélyben, az igazságszolgáltatásnak lesz átadva és a hatályban lévő katonai törvények szerint lesz megbüntetve.

9.) Az *önkéntesek közül* az első vonalban lévő harcoló egységeknél maradhatnak – a harcoló egységekbe besorolt korosztályokhoz tartozó önkéntesek és csak azok, akiknek megfelelő katonai képzettségük van,

– a már tábori kórházakban lévő asszonyok, akik folytatni kívánják a szolgálatot.

Ezeket az önkénteseket a harcoló egységekhez küldik, amelyek közölni fogják az illetékes állomásozó pótkeretekkel az emberek besorozását, hogy ezek hajtsák végre az áthelyezéseket.

A *megmaradt önkéntesek és önkéntes nők már nem fogják hordani az önkéntes egyenruhát.*

10.) A *nagy egységek* 1944. november 20-ig távirati úton jelenteni fogják a fenti parancs végrehajtását.

*A Nagyvezérkar főnöke
s.k. S. Mardari altábornagy*

Román Országos Központi Történelmi Levéltár, miniszterelnökségi iratok, Sănătescu-Rădescu-kormányok, 935. fond, 24/1944-45. csomó, 1666/14. XI. 1944. iktsz., 23-24. Mardari altábornagy aláírásával ellátott román nyelvű tisztázat.

MELLÉKLET:

Marele Stat Major
Secția I-a
Nr. 3 Mob. Armatei
Nr. 71.215 din 12 noiembrie 1944

Președintele Consiliului de Miniștri,

Cu onoare se face cunoscut:

Unitățile de voluntari ardeleni, organizate conform ordinului M. St. Major nr. 67.610 din 5 oct. 1944, îndeplinindu-și misiunea în cadrul Marilor Unități, care au operat în Ardeal, se desființează pe data de 15 noiembrie 1944.

Desființarea plutoanelor de poliție voluntari ardeleni, se va face după următoarele norme:

1.) *Personalul* (ofițeri, subofițeri și trupă) va fi desconcentrat și scos de la drepturi de companiile de poliție, pe lângă care au fost afectată.

Companiile de poliție vor lua în primire tot armamentul și echipamentul de la oamenii, care mai au asupra lor efecte civile.

Trimiterea la vatră a oamenilor dezechipați, se va face pe pachete a 40 oameni sub comanda a 2–3 gradați care vor însoți grupele până în punctul unde coboară toți voluntarii.

Transportul pe C.F.R se va face pe baza foilor de drum galbene colective.

2.) *Pentru voluntari* care nu au efecte civile se vor lua măsuri, să fie trimiși sub comandă la Cercurile Teritoriale, pe raza cărora își au domiciliile, unde se vor preda cu toate formele legale efectele primite de la M.U. de pe front.

Cercurile Teritoriale vor lua în primire efectele și vor trimite M.U. operative formele de primire și scădere.

3.) *Pentru unitățile de voluntari* aflate în regiunea Zalău, sau la Batalioanele Fixe Regionale, se va proceda la desființarea lor, prin organele Armatei IV-a sau unitățile regionale fixe respective, urmându-se prescripțiunile de la punctul 1 și 2.⁵⁶¹

4.) *Nici o categorie de armament nu va rămâne asupra plutoanelor speciale de poliție, de voluntari ardeleni.*

5.) *Personalul* care a avut în primire materiale și fonduri, de la unitățile de pe front, va lichida la zero întreaga gestiune, după care va fi lăsat la vatră.

Lichidarea gestiunilor se va face conform instrucțiunilor administrative în vigoare și trebuie să fie complet terminate până la data de 1 dec. 1944.

6.) *Toate unitățile armatei* vor lua măsuri să asigure hrana voluntarilor pe timpul transportului, dându-se în acest scop hrana pe 5–6 zile în raport de distanțele de parcurs.

⁵⁶¹ A fejezet végén ismeretlen kéztől származó kiegészítés olvasható: „Batalionul voluntari din regiunea Reghin (Livezeanu) îi lichidează prin Corp de Munte.”

Se vor achita la zi toate drepturile bănești pe care voluntarii le-au avut în baza ordinului M. St. Major nr. 67.610/1944.

Se va atrage atențiunea voluntarilor să păstreze perfectă ordine pe timpul transportului, interzicându-se debarcarea în alte puncte decât în cele menționate în ordinele de lansare la vatră.

7.) *Unitățile* care au avut în subordine unități de voluntari, vor comunica unităților de origină, sau subinspectoratelor de pregătire premilitară, situația voluntarilor desconcentrați.

8.) *Plutoanele speciale de voluntari* fiind desființate, toți oamenii care vor purta uniforma de voluntar, după data de 20 noiembrie 1944, sau se vor organiza în Ardeal în unități de voluntari independente, vor fi deferiți justiției și sancționați conform legilor militare în vigoare.

9.) *Din voluntari* vor putea rămâne la unitățile luptătoare din linia I-a:

- voluntari corespunzători contingentelor aflate încadrate la unitățile luptătoare și numai care au o pregătire militară suficientă.

- femeile, aflate deja în spatele de companie, care doresc să continue serviciul.

Acești voluntari vor fi vărsați la unitățile luptătoare, care vor comunica părților sedentare respective, însumarea oamenilor, pentru ca acestea, să execute mutațiile de vărsare.

Voluntari și voluntarele rămase, nu vor mai purta uniforme de voluntar.

10.) *Marele unități* vor raporta telegrafic, până la data de 20 noiembrie 1944, de executarea prezentului ordin.

*Șeful Marelui Stat Major
General Adj.
(ss.) S. Mardari*

15.
A MINISZTERELNÖKSÉG ÁTIRATA V. I. VINOGRADOV
VEZÉREZREDES, A SZÖVETSÉGES (SZOVJET) ELLENŐRZŐ
BIZOTTSÁG HELYETTES VEZETŐJÉHEZ, A ROMÁN ADMINISZTRÁCIÓ
ÉSZAK-ERDÉLYBEN TÖRTÉNŐ VISSZAÁLLÍTÁSA TÁRGYÁBAN

Bukarest, 1944. november 14.⁵⁶²

1826/cabinet⁵⁶³

Tábornok úr,

Megkapván 1944. november 13-án este az Ön 1944. november 12-i, V.150. sz. átiratát,⁵⁶⁴ tisztelettel közlöm a következőket.

Az Ön által közölt határozatok végrehajtása során haladéktalanul meghoztam az alábbi intézkedéseket:

1.) Elrendeltem, hogy az összes, a Vörös Hadsereg és a Román Hadsereg által felszabadított, Erdély területén lévő román közigazgatási hatóság hagyja el a területet.

2.) Elrendeltem az úgynevezett „Önkéntes Ezredek” azonnali feloszlását és a felszabadult Erdély területéről azoknak a visszavonását, akik ezekben szolgáltak. Ugyanakkor utasítottam a katonai igazságszolgáltatási szerveket, hogy a legnagyobb komolysággal vizsgálják ki ezen alakulatok tagjainak és főleg a nevezett Gavril Olteanu terhére írt tetteket (aki egyébként nem tagja a Román Hadseregnek és soha sem volt annak a tisztje). Biztos vagyok abban, hogy a hadbíróság a törvény szigorával sújtja azokat a súlyos büntetteket, amelyek az Ön átiratában szereplő személyek bűnösségét bizonyítják.

Azzal a két konkrét bűncselekménnyel kapcsolatban, amelyet ezek az alakulatok – amelyeknek semmi közük a román civil vagy katonai hatóságokhoz – elkövettek, tisztelettel közlöm:

Csik megye prefektusa, dr. Aurel Țețu úr tudomására jutván a Gyergyó-csomafalván történt letartóztatások esete, utasította a csíki csendőrszány parancsnokát, végezze el a megfelelő vizsgálatot, megkérvén a katonai parancsnok urat is, aki a Vörös Hadsereg őrnagya, hogy vegyen részt ezen a vizsgálaton. Az eddig kapott információkból kitűnik, ez a vizsgálat megállapította, hogy nevezett Barmos Mihály⁵⁶⁵ és mások azért lettek letartóztatva, mert a kiadott rendeletekkel ellentétben elrejtett tűzfegyverek voltak és nem volt semmiféle felhatalmazásuk a szovjet vagy a román hadsereg ellátására.⁵⁶⁶

562 Az irat szélén tévesen 19-i dátum szerepel. Más forrásokkal összevetve (többek közt lásd ugyanezen állag 201-205. oldalain található orosz nyelvű iratot) azonban egyértelmű, hogy 14. a keletkezés napja.

563 Kézzel beszurva a lap szélére.

564 Lásd a 13. sz. dokumentumot.

565 A román eredetiben: „Bormas Mihail”.

566 Aurel Țețu csíki prefektus 1745/1940. sz. átiratában közölte Ionel Poppal a vizsgálat lefolyását és eredményét. Közli: Petre Țurlea: *Monumente non grata. Falși martiri maghiari pe pământul românesc*. Bravo Press, 1996. București, 134-135.